

Greenproc bv 'Buying our children's future'
Postbus 80
2360 AB Warmond

Warmond, 10 februari 2021

Geachte minister,

In vervolg op de geboden mogelijkheid tot het geven van een reactie op het wetsvoorstel Energiewet (d.d. 17 december 2020) som ik hierbij een aantal aspecten op die maken dat een aantal fundamentele onderdelen het waard zijn om te worden heroverwogen.

Termijnen voor netbeheerders in het kader van de RES doelstellingen

De afgelopen jaren, en tot op heden, hebben netbeheerders vaak gefaald om binnen de wettelijke termijn offertes en/of aansluitingen en transport voor elektriciteit te realiseren, hoewel bij de totstandkoming van de in de SDE+ subsidie vervatte realisatietermijnen hiervan is uitgegaan. Helaas hebben regionale netbeheerders onvoldoende geanticipeerd op de vele aanvragen van nieuwe afnemers en opwekkers, ondanks de vele gemeentelijke nieuwbouwplannen (afnemers) en de zeer tijdige publicatie door RVO van de SDE+ beschikkingen (producenten). De paniek werd zelfs zo groot dat het fenomeen 'transport indicatie' werd bedacht, zonder welke voor een duurzaam energieproject geen SDE+ subsidie aanvraag kon worden ingediend. De rem op duurzame energie opwekking op land in Nederland is thans dan ook voor een groot deel gelegen in de door netbeheerders opgeworpen beperkingen. Hoe dit kan in zo'n hoogontwikkeld land met zo'n fijnmazig netwerk, is een vraag die wel eens gesteld mag worden: in veel andere Europese landen zijn netbeheerders in het geheel niet de 'bottleneck', zelfs niet op de meest afgelegen lokaties.

Aangezien Nederland nog altijd achterloopt op haar Europese duurzame energiedoelstelling, en op grond van het Klimaatakkoord in 2030 zo'n 35 TWh aan duurzame energie opwekking op land moet zijn gerealiseerd, klemmt het des te meer dat ontwikkelaars van dergelijke projecten onder de nieuwe wet geen enkele zekerheid meer hebben rond 1) de termijn waarop zij een offerte ontvangen, 2) de termijn waarbinnen een aansluiting wordt gerealiseerd en 3) het beschikbare transportvolume. Bovendien wordt aan deze projecten evenmin nog prioriteit toegekend ten opzichte van andere aanvragen, waardoor het halen van de doelstelling op land ronduit twijfelachtig wordt: 2030 is al over 9 jaar! De simpele vraag luidt dan: hoe denkt u als minister/regering de RES doelstellingen op land te gaan realiseren wanneer zodanige onzekerheden worden gecreëerd dat ontwikkelaars en investeerders van duurzame energieprojecten zullen gaan afhaken?

Verwacht zou dan ook mogen worden dat netbeheerders juist strakker aan termijnen worden gebonden, zeker nu zij hun kosten geheel kunnen 'socialiseren'. Het wetsvoorstel dient immers om de energietransitie te versnellen en bij te dragen aan een schone energievoorziening (A-1 memorie van toelichting). Het zijn mooie woorden maar het omgekeerde is het geval: dit wetsvoorstel zet decentrale, schone energie opwekking op land (wind, zon) op ernstige achterstand ten opzichte van de huidige Elektriciteitswet. De huidige wet kent immers een aansluitplicht binnen 18 weken voor installaties tot 10 MVA, en eveneens een dergelijke termijn voor installaties die duurzame energie opwekken ('tenzij de netbeheerder niet in redelijkheid kan worden verweten dat hij de aansluiting niet binnen de genoemde termijn heeft gerealiseerd'), terug te vinden in artikel 23 lid 4 van de Elektriciteitswet.

Artikel 3.4.8 lid 4 van voorgestelde Energiewet staat daarmee in zodanig schril contrast, en is zo zwak waar het gaat om de verplichtingen van een netbeheerder, dat het bijkans net zo goed weggelaten kan worden:

'4. De transmissie- of distributiesysteembeheerder doet een aanbod als bedoeld in het eerste of tweede lid, binnen een redelijke termijn na het verzoek en realiseert de aansluiting binnen een redelijke termijn na acceptatie van het aanbod.'

Redelijkheid (billijkheid) is voor het burgerlijk wetboek; in het publieke domein dienen heldere, betrouwbare kaders te worden vastgelegd ter realisatie van de doelstellingen van een wet. Lid 5 van artikel 3.4.8 biedt weliswaar als 'oplossing' dat nadere regels bij algemene maatregel van bestuur zullen worden gesteld waar het gaat om de nadere invulling van de plichten van netbeheerders op grond van dit artikel, maar dit biedt volstrekt onvoldoende rechtszekerheid om projecten te kunnen realiseren, indachtig het feit dat AMVB's eenvoudiger kunnen worden aangepast dan een wet in formele zin.

Dit klemt des te meer nu wind op zee haar voorkeurspositie behoudt en deze wel bij wet wordt verankerd, waarvoor een ontwikkelkader wordt opgesteld (3.6.2 Energiewet) en aanvragers recht op schadevergoeding hebben wanneer niet tijdig in een aansluiting is voorzien (3.6.6 Energiewet). Het ligt voor de hand om aan de hand van de Regionale Energie Strategieën eveneens een dergelijk ontwikkelkader met een soortgelijk schadevergoedingsregime op stellen zodat ook tot daadwerkelijke, tijdige, realisatie van projecten op land kan worden gekomen.

Kortom, wil Nederland haar doelstellingen halen en bepaalde minimale zekerheden bieden, dan dient tenminste de huidige tekst van artikel 23 lid 4 te worden aangehouden, zo niet zelfs te worden aangescherpt.

Recht op aansluiting en transport samenvoegen

Helaas wordt in de voorgestelde Energiewet het huidige onderscheid tussen aansluiting en transport van elektriciteit gehandhaafd (3.4.2/3.4.3). Voor nieuwe aansluitingen voor producenten van duurzame energie zou het een zinvol zijn om deze samen te voegen: een aansluiting zonder transport is immers als een vliegtuig zonder vleugels. Voeg deze samen voor nieuwe aanvragen van duurzame energieproducenten en laat netbeheerders meer in het algemeen kritisch bezien hoe het transportvolume kan worden vergroot door vraag- en aanbodsturing, reductie van verbruik door besparing en opwekking 'achter de meter', en het aanbesteden van decentrale batterij opslagsystemen om pieken op/ af te vangen.

Verbod op private dienstverlening

Sommige regionale netbeheerders hebben nog dochtermaatschappijen die in het niet-gereguleerde deel van de markt opereren (bijv. Kenter (www.kenter.nu) van Liander en Fudura (www.fudura.nl) van Enexis). Los van het feit dat rondit ongepast is dat hun moedermaatschappijen de aldaar werkzame mensen niet inzetten voor de realisatie van hun wettelijke taken zoals tijdige realisatie van aansluitingen, valt niet in te zien waarom dergelijke partijen, met gebruikmaking van de balans van hun moedermaatschappij, met de markt mogen concurreren. Om dit uit te sluiten zou een specifieke bepaling moeten worden opgenomen in titel 3.3 voor zover art. 3.3.6 hier nog niet op doelt.

Kruisparticipaties

De mogelijkheid van kruisparticipaties (3.3.4) door een buitenlandse instelling in Tennet of Gasunie is nieuw en onbegrijpelijk, en wordt in de memorie van toelichting amper toegelicht. Daargelaten dat een partij met 25% van de aandelen veelal 'negative control' kan uitoefenen waardoor deze besluiten kan blokkeren, valt niet in te zien waarom buitenlandse instellingen op deze wijze zeggenschap zouden moeten krijgen en de belastingbetaler risico moet gaan lopen op een buitenlandse instelling (waarvan de aandelen in handen komen van de Nederlandse entiteit): contractueel kan hetzelfde worden bereikt en financiering kan via Financiën worden aangetrokken. Ondanks de waarborg van goedkeuring door beide kamers der Staten Generaal is er het risico van de politieke 'waan van de dag': we zien bij een KLM al hoe lastig dit soort zaken kunnen uitpakken. Beangstigend is de navolgende zinsnede uit de toelichting (p. 84): '*...en er moet sprake zijn van een goede business case.*'. Het gaat hier om publieke entiteiten, met een onmisbare publieke taak, die niet op winst moeten zijn gericht; strijdig daarmee is dat een 'goede business case' een reden kan zijn om kruisparticipaties toe staan, nog daargelaten dat overheden een lange historie kennen van zich vergissen in, en bijster weinig verstand hebben van, een 'goede business cases'.

Tenslotte klopt de verwijzing naar art. 2 onderdeel 4 van richtlijn 2019/943 niet: dit is een verordening en onderdeel 4 gaat over 'congestie'; wellicht dat bedoeld wordt op richtlijn 2019/944 artikel 2, onderdeel 35?

Salderen

In de wet wordt uitgegaan van beëindiging van de salderingsregeling (art. 2.2.24). De vraag is echter of het wetsvoorstel ter afbouw/ beëindiging van het salderen door een volgende regering nog wordt behandeld. Er is immers helemaal geen sprake van 'fiscale stimulering' nu op groene stroom geen energiebelasting hoort op grond van de Wet Belasting Milieugrondslag: duurzame stroom belast het milieu niet. Deze wet heeft dan ook aanpassing nu deze nog is gebaseerd op de oude situatie van 30 jaar geleden waarin een afnemer zelf geen elektriciteit kon opwekken waardoor levering van kilowatt uren als een belastbaar feit kon worden aangemerkt. De energietransitie is daarnaast niet alleen een transitie van vervuilende naar schone vormen van opwekking, maar ook van centrale naar decentrale opwekking. Het net zal deels van richting veranderen: van centrale opwek en decentrale afname, naar decentrale opwek en centrale afname. Salderen draagt hier succesvol aan bij, maakt dit mogelijk en kost de overheid niets nu burgers en kleine bedrijven de relevante producten aanschaffen. Het blijft dan ook van groot belang dat wordt ingezet op decentrale invoeding. Wanneer dit wordt afgestraft, zullen aangeslotenen op zoek gaan naar opslag 'achter de meter' waardoor de energietransitie nodeloos wordt afgeremd.

Bovendien dienen in de beprijzingsystematiek van netbeheerders ook de voordelen van decentrale invoeding te worden meegenomen (lagere netlasten door invoeding op laagspanningsniveau waardoor hoog- en middenspanningsnetten worden ontlast, lagere netverliezen). Meer in het algemeen dient naast de afschaffing van energiebelasting op groene stroom een ander betalingsregime te worden ingesteld voor elektriciteit en gas: ook hier zou 'rekeningrijden' moeten worden ingevoerd waardoor wordt gestuurd op het afvlakken van kostbare pieken (hogere kosten bij piekverbruik, lagere kosten bij dalverbruik) zodat ook netten minder op piekbelasting behoeven te worden aangelegd.

Ik wens u veel wijsheid toe bij de verdere totstandkoming van de Energiewet.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

mr R. van der Horst